

لبریز گل

می‌دهد ساقی که گوشم بر نوای بلبل است
باغ تا خار سر دیوار «لبریز گل» است

گنجینه‌ای از ادبیات قدیم

افلاک و عرفانی

بیش از سیصد شاعر و نویسنده

با مقدمه آقای دکتر اسماعیل حاکمی

استاد دانشکده ادبیات - دانشگاه تهران

تهیه و تدوین جعفر عسگری

سرشناسه : عسگری، جعفر
 عنوان و پدیدآور : لبریز گل: گنجینه‌ای از ادبیات قدیم اخلاقی و عرفانی بیش از
 سیصد شاعر و نویسنده / تهیه و تدوین جعفر عسگری؛ با مقدمه اسماعیل حاکی.
 مشخصات نشر : تهران: دولت‌مند، ۱۳۸۹.
 مشخصات ظاهری : ۴۹۷ ص.
 شابک : 978-964-8242-77-5
 وضعیت فهرست‌نویسی : قیبا
 موضوع : شعر فارسی -- مجموعه‌ها
 شناسه افزوده : حاکی، اسماعیل، ۱۳۱۵-، مقدمه نویس
 رده‌بندی کنگره : PIR۴۰۳۲/۵J۲ ۱۳۸۹
 رده‌بندی دیوبی : ۸ فا ۱/۰۰۸
 شماره کتابشناسی ملی : ۲۲۳۹۸۶۴

مؤسسه نشر دولت‌مند - ناشر همکار جی‌بل

لبریز گل
 تهیه و تدوین : جعفر عسگری
 ناظر فنی : مجتبی دولتخواه
 حروف‌چینی : راه شهاب
 لیتوگرافی : باختر
 چاپ : فرشیه
 صحافی : روشنگر
 نوبت و سال چاپ: اول ۱۳۹۰
 شمارگان : ۵۰۰
 قیمت : ۱۰۰۰۰ تومان
 شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۸۲۴۲-۶۳-۸

مرکز پخش: مؤسسه نشر دولت‌مند: ۰۹۱۹-۴۷۹۲۹۱۹

تقدیم به مقام شامخ دانشوران علم و ادب
و گویندگان شعر پارسی، که گفتارهای
متین و حکایت‌های شیرین و اندرزهای
دلنشین را در قالب شعر بیان داشته و در
ادبیات به ارمغان گذاشته‌اند. که هر سطری
از سروده‌هایشان کتابی مستقل می‌باشد.

www.ketab.ir

ما می‌رویم و کس نتواند دگر به دهر
ما را به چشم خویش ببیند مگر بخواب
تا روزگار هست همین ماجرا بود
یک قوم در ذهاب و دگر قوم در آیاب
باید چو می‌رویم بماند به روزگار
از ما به یادگار نشانی علی الحساب
باشد که در کشاکش ایام بهره‌ای
صاحب‌دلان دهر بگیرند از این کتاب

* * *

فهرست مطالب

۱	فصل اول: تأییدات
۱۵	فصل دوم: تمجیدات
۳۷	فصل سوم: پندیات
۵۷	فصل چهارم: غزلیات
۱۰۵	فصل پنجم: مرثیاتی
۱۲۱	فصل ششم: پیری و جوانی
۱۲۹	فصل هفتم: محاوره
۱۳۵	فصل هشتم: توصیفات
۱۵۳	فصل نهم: بی اعتباری دنیا
۱۷۷	فصل دهم: مقام مادر
۱۹۳	فصل یازدهم: مرگ و زندگی
۱۹۷	فصل دوازدهم: عقل و عشق
۲۰۹	فصل سیزدهم: حکایات
۲۳۱	فصل چهاردهم: منتخبات
۲۶۹	فصل پانزدهم: گنج سخن
۲۷۵	فصل شانزدهم: علم و هنر
۲۸۳	فصل هفدهم: ترانه های باباطاهر و خیام
۲۹۱	فصل هجدهم: بساط خوبرویان
۳۲۱	فصل نوزدهم: چستان
۳۲۹	فصل بیستم: سیمای قهرمانی
۳۳۹	فصل بیست و یکم: رباعیات

۳۶۹	فصل بیست و دوم: لالائیهای عامیانه
۳۷۳	فصل بیست و سوم: وصف بهار
۳۸۵	فصل بیست و چهارم: سروده‌های پراکنده
۳۳۱	فصل بیست و پنجم: قصائد و مثنوی
۳۶۵	فصل بیست و ششم: ساقی‌نامه
۳۷۹	اسامی شعرانی که شعر آنها در این کتاب آمده است

www.ketab.ir

بسمه تعالی

مقدمه: به قلم دکتر اسماعیل حاکمی

مطالعه در جوانب روحی و معنوی سیر یک شاعر و بررسی ادوار سیر صعودی یا نزولی یک اندیشه با یک زمینه وجدانی و عاطفی از طریق تقسیم‌بندی آثار ادبی بر اساس انواع امکان‌پذیر است. فایده تقسیم‌بندی آثار ادبی بر اساس انواع این است که به خوبی می‌توان علل ضعف یا قوت یکی از انواع را در دوره‌ای خاص بررسی کرد. وقتی بدانیم حماسه یا شعر غنائی چیست و شرایط تاریخی و اجتماعی هر کدام چیست به خوبی می‌توانیم از علل ضعف و انحطاط یا اوج و شکفتگی هر نوع در ادوار مختلف سخن بگوییم. شعر و ادب فارسی سابقه‌ای طولانی دارد و در مسیر تاریخ به تدریج تحول یافته و پخته‌تر و سخته‌تر گردیده است.

تذکره‌نویسان و مؤلفان ادبی فارسی درباره نخستین کس یا نخستین کسانی که پیش از دیگر شاعران پارس‌گوی به ایجاد آثار مکتوبی مبادرت کرده و اشعار خود را به روش جدید منظوم ساخته باشند موفق نیستند. هر یک در این باره سخن گفته و از شاعری نام برده است. اولین شاعرانی که نام آن در مآخذ تاریخی آمده اینانند: حنظله بادغیسی (در گذشته به سال ۲۲۰ هجری - محمود و راق هروی (۲۲۱ هجری) - محمد بن وصیف (معاصر یعقوب لیث صفاری یعنی اواسط قرن سوم هجری) - فیروز مشرقی (۲۸۳ هجری) و چند شاعر دیگر. پس از این شاعران است که نخستین شاعر بزرگ ایران یعنی رودکی سمرقندی (در گذشته به سال ۳۲۹ هجری) ظهور کرد. با تشکیل و ادامه کار و تشویق سلسله‌های سامانی و غزنوی و ادب‌دوستی امرا

و بزرگان آنان زبان فارسی دری و شعر پارسی روز به روز کاملتر و نیرومندتر گردید آنجا که حکیم ابوالقاسم فردوسی سراینده شاهنامه ضمن ابیاتی نغز چنین سرود:

پی افکندم از نظم کاخی بلند که از باد و باران نباید گزند
نمیرم از این پس که من زنده‌ام که تخم سخن را پراکنده‌ام...
و بدین ترتیب گلهای زیبایی گوناگون و روح پرور در گلستان شعر و ادب فارسی شروع به رویدن و نشو و نما کرد.

گلستان شعر و ادب فارسی آراسته به گلهای رنگارنگ و عطر آگینی است که مشام و جان و روان انسان را طراوت و آرامش می‌بخشد. سیر و گلگشت در این گلستان موجب تقویت روح و امید به زندگی شیرین می‌باشد.

یکی از راههای ورود به این گلستان روح افزا مطالعه دواوین شاعران و گزیده اشعار گویندگان با ذوق و چیره دست است. معمولاً اینگونه گزیده‌ها و مجموعه اشعار مطابق ذوق و سلیقه شخصی ترتیب دهندگان این مجموعه‌ها گردآوری و تنظیم می‌شود.

برخی از این دفترها براساس تقسیم‌بندی انواع شعر (غزل - قصیده - قطعه - رباعی و دوبیتی و...) و برخی دیگر براساس تقسیم‌بندی موضوعی (وصف - شب و روز - طلوع و غروب - جلوه‌های طبیعت - شادیاها و غمها - عشق و دلدادگی و...) و پاره‌ای دیگر بدون در نظر گرفتن تقسیم‌بندی خاصی تنظیم و تدوین می‌شوند.

گزیده‌های ادب فارسی و مجموعه شعرها همانند باغچه‌های زیبا و آرامش و آسایش روح و جسم آدمی را فراهم می‌سازند. مجموعه اشعار (لبریز گل) که به همت شاعر و ادیب باذوق آقای جعفر عسگری تهیه و تدوین شده است از همین نوع مجموعه‌های سودمند می‌باشد. از این رو ذوق و سلیقه آقای عسگری در خور تحسین و تقدیر است.

در این مجموعه نمونه‌هایی از سروده‌های شاعران معروف و همچنین از گویندگانی که شهرت چندانی ندارند آورده شده است. اشعار غنائی، تعلیمی و حکمی، موضوعات گوناگون از قبیل: توحیدیه، تعزل، قصیده، مرثیه، مضامین اخلاقی و عرفانی و مانند اینها. امید است آقای عسگری با همت و ذوق خود بر غنای این مجموعه بیفزاید و ان شاء الله... در چاپهای بعدی، آن را هر چه پُربارتر و متنوع‌تر در اختیار خوانندگان با ذوق و علاقه‌مندان قرار دهند. در خاتمه مزید توفیق جناب آقای عسگری را از درگاه احدیت مسألت می‌نمایم.

اسماعیل حاکمی

استاد دانشگاه ادبیات دانشگاه تهران

تهران - اول آذرماه ۱۳۷۸

پیش در آمد

ای که با نامت جهان آغاز شد دفتر ما هم بنامت باز شد
 دفتری کز نام تو زیور گرفت کسار آن از چرخ بالاتر گرفت
 پروردگارا تو را حمد بی پایان و ثنای بی کران می گویم که به این بنده
 ضعیف توفیق خواندن و نوشتن آموختی تا در خواندن ثنای تو گویم و در
 نوشتن حمد تو را انشاء نمایم و بر نبی اعظم و رسول اکرم نایب کبریا و خاتم
 انبیا حضرت محمد بن عبدالله صلی الله علیه و آله و سلم، صلوات و سلام
 بی حد می فرستم که ما را از گمراهی و ضلالت به نور ایمان و پرستش آشنا
 نموده و بر امیر مؤمنان و مولای موحدان، پیشوای روشن چینان، اولین مرد
 ایمان، دروازه حکمت، پرچم دار هدایت، عدل آفرین آسوه و مولود کعبه،
 حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام و یازده فرزندش مخصوصاً قائم بر حق
 حضرت حجت بن الحسن عسگری ارواحنا له الفدا که کشتی نجات و چراغ
 هدایت اند دورو

د و تهیت بی پایان می فرستم و از خدای بزرگ توفیق عمل و عبادت
 مخلصین در دنیا و اجر و فضیلت مؤمنین را در آخرت مسألت دارم.
 به دلیل اشتیاقی که از کودکی به دانش اندوزی و مطالعه داشته‌ام، همیشه
 در این فکر بوده‌ام که موقعیتی به دست آورده و کتابهایی بدین منظور تهیه و

داشته باشم، تا اینکه لطف خدا شامل گردید و با کوشش و جدیت فراوان، کتب مورد نظر را فراهم و در گفتار و اشعار گذشتگان سیر کردم و زبده‌ترین و زیباترین اشعارها را گزینش و در این کتاب به یادگار گذاشته‌ام. برو خوشه‌چین باش سعدی صفت که گرد آوری خرمی معرفت

به جد و جهد میجوی تا بیایی که گر جوینده‌ای یابنده باشی

در اوقات فراغت، بهترین سرگرمی‌ام مطالعه کتاب‌های ادبی بود؛ بدین طریق که هر کتابی را می‌خواندم جمله‌های رسا و حکایت‌های دلنشین و سروده‌های شیوای ادبی، اخلاقی و عرفانی را گلچین می‌کردم.

پیچ و تاب خاطر از زلف‌نگار آموختیم

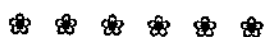
مدتی مشق جنون کردیم و کار آموختیم

تا اینکه به نظرم رسید نوشته‌های پراکنده را جمع‌آوری و به صورت کتابی به رشته تحریر درآورم تا هم خود مروری بر گذشته داشته باشم و هم مورد استفاده علاقه‌مندان فرهنگ و ادب قرار گیرد. کتاب تلوین شده هر چند مختصر ولی مطالعه آن دل‌چسب و مفید می‌باشد و برگ سبزیست تحفه درویش

من به صد خون‌جگر باغ‌گلی آراستم

آنچه گل باشد تو راست و آنچه خار است آن من

اغلب ابیات این کتاب از سروده‌های بیش از سیصد و سی شاعر و ادیب و سخنور پارسی‌گوی گلچین و با موضوعات گوناگون در بیست و شش فصل دسته‌بندی گردیده و در انتهای هر گفتار در حد امکان نام سراینده آن آمده

است و در بین فصول چند مورد از سروده‌های اینجانب نیز تقدیم خوانندگان گردیده که با تخلص «عسگری» یا «جعفر» مشخص است. از استاد و ادیب گرانقدر جناب آقای دکتر اسماعیل حاکمی نیز کمال تشکر و قدردانی را دارم که با وقت کم قبول زحمت نموده، و با قلم شیوای خود در نگارش مقدمه کتاب حاضر بذل محبت نموده و مشوق اینجانب گردیده‌اند؛ ضمناً وظیفه خود دانستم از سرکار خانم مصلح تشکر و سپاسگذاری نمایم که در حروفچینی و صفحه‌بندی این ابیات قبول زحمت نموده و با سعی و کوشش فراوان و با دقت کامل در این امر مرا یاری نموده‌اند.

در خاتمه از خداوند متعال طلب یاری و توفیق انجام وظیفه و آگاهی و عمل به گفتار را مسئلت دارم.

الهی علم و عرفان، دانشم ده رضای خلق و خالق، بینشم ده
به وقت جان بر جانان نهادن دلی آرام و دیدار خوشم ده

اول آبان ۱۳۷۸ مطابق سیزدهم رجب ۱۴۲۰

روز ولادت حضرت علی علیه السلام

تهران - جعفر عسگری